

ЛІТЕРАТУРА

1. Горячев А. В. О понятии “информационная грамотность” / А. В. Горячев // Информация и образование. – 2001. – № 8. – С. 14–17.
2. Гриценко А.П. Усі уроки до курсу “Всесвітня історія”. 10 клас. Стандартний та академічний рівні / А.П.Гриценко. – Х. : “Основа”, 2012. – 239 с.
3. Гриценко А.П. Хрестоматія з історії України. 11 клас. Ч. 1-2 / А. П. Гриценко. – Х.: Основа, 2011.; Гриценко А.П. Хрестоматія зі всесвітньої історії. 11 клас. Ч. 1-3. – Х. : Вид. група “Основа”, 2012.; Хрестоматія з історії України. 10 клас. Ч. 1-2 /Упорядник А.П.Гриценко. – Х. : Вид. група “Основа”, 2013.
4. Державна цільова програма “Сто відсотків” на період до 2015 року (Постанова КМУ № 494 від 13.04.2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/494-2011-%D0%BF>
5. Десятов Д. Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії / Д. Л. Десятов. – Х. : “Основа”, 2011. – 111 с.
6. Курас І. Інформаційні ресурси України : стратегія розвитку / І. Курас // Бібліотечний вісник. – 2001. —№1. – С.2-6.
7. Віртуальний музей війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gritsenko-andrij-petrovich.webnode.com.ua_uchnyam/v%D1%96rtualnij-muzej-v%D1%96jni/

УДК 37.008.004

Т. В. Герасимчук,
асистент
(Харківський національний
автомобільно-дорожній університет)

**СУЧАСНИЙ СТАН ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСАДА
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КОМПЕТЕНТНОГО ФАХІВЦЯ**

Інформатизація практично у всіх галузях людської діяльності є глобальною тенденцією світового розвитку. У світі складається глобальне інформаційне суспільство, єдність якого забезпечене сучасними технологіями. Завданням України на цьому історичному етапі є повномасштабне входження в це суспільство в якості його повноправного учасника.

Істотна роль в інформатизації суспільства належить інформатизації освіти, від якої безпосередньо залежить усебічне становлення членів цього суспільства. Наукові праці в галузі інформатизації освіти, створення та застосування засобів інформатизації в педагогічній діяльності написані М. Алексєєвим, Е. Бідайбековим, Я. Ваграменко, І. Вострокнутовим, Г. Геркушенком, С. Григор'євим, В. Демкіним, А. Єршовим, С. Ждановим, Л. Зайнутдиною, А. Іванніковою, Г. Красновою, С. Макаровим, В. Монаховим, Є. Огородніковим, А. Осиним, С. Панюковою, Є. Полат, І. Роберт, Н. Рожевим, І. Скопиним, О. Смоляниною, О. Тихоновим, Є. Якушин та іншими вченими. За кордоном великий внесок у вирішення проблем інформатизації освіти

внесли Р. Вільямс, Н. Вірт, Д. Грісс, Е. Дейкстра, П. Деннінг, Д. Коллінс, Д. Кнут, С. Пейперт, Б. Хантер та інші [1; 2; 6].

Інформатизація освіти являє собою науково-практичну діяльність, спрямовану на застосування комп'ютерних технологій збору, зберігання, обробки й розповсюдження інформації, що забезпечує систематизацію наявних і формування нових знань у сфері освіти для досягнення психолого-педагогічних цілей навчання і виховання.

Нині спостерігається низка суперечностей у руслі інформатизації вищої освіти педагогічного, методологічного, наукового характеру. Так, існує суперечність між орієнтацією педагогічної практики на інтенсивний процес інформатизації вищої освіти (комп'ютеризація, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, формування інформаційної культури особистості) і відсутністю встановлених загальноприйнятих методологічних і теоретичних основ процесу інформатизації, її стратегічних перспектив розвитку [1]. Інша суперечність складається між активним насиченням освітньої системи комп'ютерними засобами і відсутністю бажаного результату зростання якості підготовки фахівців, між упровадженням нових інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічний процес і невідповідністю педагогічних кадрів, які навчаються ними користуватися.

При цьому залишаються не реалізованими розвивальний і навчальний потенціали цих технологій, далека від досконалості підготовка кадрів, покликані здійснювати інформатизацію вищої освіти. Також є протиріччя між необхідністю формування інформаційної культури особистості незалежно від спрямованості ВНЗ (технічний або гуманітарний) і реаліями сучасної практики, коли в середовищі педагогічних кадрів спостерігається недостатність розвитку інформаційної культури викладачів, їхня пасивність до застосування інформаційних технологій і недооцінка можливостей комп'ютерного навчання, особливо в гуманітарних сферах.

У сучасній освітній системі розповсюдження навчальної інформації та взаємодія студентів і викладачів здійснюються з використанням супутникового зв'язку, комп'ютерних телекомунікацій, ефірного та кабельного телебачення, мультимедіа, комп'ютерних навчальних систем. Упровадження інформаційних технологій у різні галузі сучасної системи освіти набуває все більш масштабний і комплексний характер. При цьому важливо розуміти, що інформатизація освіти забезпечує досягнення двох стратегічних цілей. Перша з них полягає у підвищенні ефективності всіх видів освітньої діяльності на основі використання інформаційних та телекомунікаційних технологій. Друга – у підвищенні якості підготовки фахівців з новим типом мислення, відповідним вимогам інформаційного суспільства.

У процесі інформатизації під інформаційними технологіями розуміють, у широкому сенсі, галузь дидактики, що займається вивченням освітнього процесу із застосуванням засобів інформатизації. У вузькому сенсі – сукупність методів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, організації, зберігання, обробки, передачі та подання навчальної інформації [5]. Інформатизація освіти, забезпечуючи інтеграційні тенденції пізнання закономірностей розвитку предметних галузей,

актуалізує розробку сучасних теорій навчання, заснованих на ефективному використанні потенціалу комп'ютерних технологій. Історично інформатизація освіти здійснюється за двома основними напрямками: керованих і некерованих. Керована інформатизація освіти має характер організованого процесу і підтримується матеріальними ресурсами. В її основі лежать обґрунтовані загально визнані концепції і програми. Некерована інформатизація освіти реалізується знизу з ініціативи працівників системи освіти й охоплює найбільш актуальні сфери освітньої діяльності та предметні галузі [4].

Особливу проблему інформатизації вищої освіти складає підготовка й перепідготовка педагогічних кадрів для використання нових інформаційних технологій в освітньому процесі.

Основними цілями підготовки педагогів у галузі інформатизації освіти є:

- формування уявлень про роль комп'ютеризації вищої освіти, видах інформаційних технологій та методи їх застосування;
- ознайомлення з позитивними й негативними аспектами використання інформаційних технологій в освіті;
- вивчення досвіду застосування інформаційних технологій у ВНЗ;
- розвиток особистої інформаційної культури.

Як основні напрями для систематизації змісту підготовки мають бути відібрані сутність, цілі й особливості інформатизації освіти, технічні засоби та технології інформатизації освіти, методи інформатизації освітньої діяльності, основи формування інформаційних освітніх середовищ та інформаційного освітнього простору, питання формування готовності педагогічних кадрів до професійного використання інформаційних технологій [7].

Аналіз процесів інформатизації системи освіти виявляє суттєві проблеми. У більшості навчальних закладів відсутні фахівці з розробки й експлуатації інформаційних систем. У наявності недостатній досвід і кваліфікація в педагогічного та адміністративного персоналу в галузі використання інформаційних технологій. Окремою не вирішеною проблемою є якість і роз'єднаність існуючих засобів інформатизації, застосованих в освітніх цілях. Незважаючи на те, що з кожним роком випуск подібних засобів неухильно зростає, більшість з них є не до кінця опрацьованими, що знаходяться у стадії розвитку. Безліч актуальних не вирішених завдань породжує якість створюваних і поширюваних засобів інформатизації освіти, наявність у їх змісті смислових циклів і внутрішніх протиріч, відсутність повноти і явно виділеної чіткої структури навчального матеріалу, що надається учням і студентам для занять [7]. Тому існує потреба розробки педагогічних та інформаційних технологій і засобів, створюваних у загальному концептуальному й технологічному ключі, що забезпечує їх тісну інтеграцію.

Стає очевидним, що життєздатність й ефективність педагогічного застосування засобів інформатизації визначається не тільки їх високими психолого-педагогічними, техніко-технологічними та ергономічними показниками, але і ступенем однаковості (уніфікації) змістовних, методичних і технологічних підходів до реалізації та експлуатації подібних засобів. Вирішення проблеми інформатизації освіти можливе за використання в

навчальному процесі ВНЗ нового виду забезпечення – інформаційно-технологічного, що являє собою педагогічну систему з двома самостійними і, у той самий час, взаємопов'язаними і взаємодоповнюючими складовими – інформаційною і технологічною.

Дослідник інформатизації, академік П. Образцов пропонує власний інноваційний підхід у реалізації інформаційно-технологічного забезпечення [4]. Інформаційною складовою застосовується дидактичний комплекс інформаційного забезпечення навчальної дисципліни, що являє собою дидактичну систему, в яку з метою створення умов для педагогічно активного інформаційної взаємодії між викладачем і учнями інтегруються прикладні педагогічні програмні продукти, бази даних, а також сукупність інших дидактичних засобів і методичних матеріалів, що забезпечують і підтримують навчальний процес. Серед переваг використання дидактичних комплексів П. Образцов виділяє такі:

- по-перше, названі дидактичні комплекси проектується і створюються як цілісні системи педагогічних програмних засобів, інтегрованих з метою збору, організації, зберігання, обробки, передачі та подання навчальної інформації їх користувачам;

- по-друге, усі елементи дидактичних комплексів взаємопов'язані між собою, мають єдину інформаційну основу і програмно-апаратне середовище;

- по-третє, при проектуванні дидактичних комплексів передбачається можливість їх використання як у локальних і розподілених комп'ютерних мережах ВНЗ, так і при дистанційній формі навчання. Цим вирішується питання про їх підтримку наявними в навчальному закладі інформаційними й телекомунікаційними засобами, а також засобами зв'язку [4].

Є дані, згідно з якими термін “інформатизація” був уперше застосований у доповіді “Інформатизація суспільства”, підготовленою в 1978 році групою фахівців на замовлення Президента Франції Валері Жискар д'Естена [12]. Після перекладу доповіді в 1980 року англійською мовою він уже називався “Комп'ютеризація суспільства”. Зазначимо, що природна для буденної свідомості підміна наукових понять елементарним перекладом іноземною мовою створила чимало труднощів у теорії та практиці інформатизації освіти. У теорії це призвело до засмічення понятійного апарату науки термінами повсякденної мови й багатозначності одного і того ж терміна (наприклад, термін інформатика сьогодні використовується відразу в декількох значеннях: як наука про організацію пошуку та накопичення науково-технічної інформації; як навчальна дисципліна, що вивчалася в установах освіти; як система знань, що відносяться до виробництва, переробки, зберігання, пошуку та розповсюдження інформації в найрізноманітніших її аспектах у природі, суспільстві й техносфері; як сфера людської діяльності тощо [5], а на практиці – до підміни процесу інформатизації освіти процесом комп'ютеризації, тобто насиченням установ освіти комп'ютерною технікою без належного осмислення її призначення та раціонального використання.

Ми спробуємо ввести визначення поняття “інформатизація вищої освіти”, яке чітко давало б уявлення про те, як слід діяти на практиці, приступаючи до

реалізації цього процесу. Адже на етапі становлення нового наукового напрямку, яким є інформатизація освіти, надзвичайно важливо чітко сформулювати основні взаємопов'язані поняття, що в нашому випадку є “інформатизація”, “інформатизація освіти” та “інформатизація вищої освіти”.

Прийнято вважати, що в СРСР першим термін “інформатизація” застосував А. Ракітов 1987 року, розкривши його сутність і зміст. Інформатизація була визначена ним як процес, у якому соціальні, технологічні, економічні, політичні й культурні механізми не просто пов'язані, а буквально сплавлені, злиті воедино. Разом із тим це процес прогресивно наростаючого використання інформаційних технологій для виробництва, переробки, зберігання і розповсюдження інформації [5].

Значний внесок у розвиток цього поняття внесли А. Єршов, А. Урсул, Б. Гершунський, М. Моїсєєв та ін. Особливо активно обговорювалося це поняття в період розробки концепції інформатизації суспільства в 1989-1990 роках. Так, А. Єршов у цей період вважає, що інформатизація – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення повного використання достовірного, вичерпного знання у всіх суспільно значущих видах людської діяльності [2].

А. Урсул увів у науковий обіг таке визначення: інформатизація – це системно-діяльнісний процес оволодіння інформацією як ресурсом управління і розвитку за допомогою засобів інформатики з метою створення інформаційного суспільства і на цій основі – подальшого продовження прогресу цивілізації. Процес інформатизації, на його думку, спрямований на вирішення завдань соціального розвитку, істотного підвищення інтелектуального рівня суспільства, причому найбільш пріоритетною з них є проблема виживання людства [8]. У педагогічній літературі можна зустріти й інші визначення: інформатизація – процес підвищення значимості інформації і знань, широке розповсюдження інформаційних методів у всіх сферах життя [6]. Інформатизація – глобальна тенденція переходу до інформаційного суспільства, нового історичного типу суспільства, відмінного від індустріального, тобто такого, де більшість працездатного населення зайнято у виробництві промислових продуктів і послуг, пов'язаних з їх зберіганням і розподілом [6]. Інформатизація – організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов із метою задоволення інформаційних потреб на основі формування і використання інформаційних ресурсів за допомогою застосування сучасних інформаційних технологій і розвиненою інфраструктури. Є низка визначень поняття інформатизація, прийнятих у нормативних документах. Так, у законі України “Про національну програму інформатизації” знаходимо таке визначення: “Інформатизація – організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов” [3]; “інформатизація – організаційний, соціально-економічний і науково-технічний процес створення індустрії виробництва й обробки інформації на основі методів і засобів інформатики, призначених для задоволення інформаційних потреб” [3].

Аналіз визначень дозволяє інтегрувати закладені в них смисли і вважати, що інформатизація – це, як мінімум, сукупність декількох процесів:

- а) організаційного руху до інформаційного суспільства;

б) ефективного функціонування інформації (тобто процесів створення, переробки, зберігання, поширення інформації) в інформаційному суспільстві з метою задоволення потреб членів суспільства;

в) дієвого використання інформації членами інформаційного суспільства для вирішення найрізноманітніших соціальних завдань, що забезпечують прогресивний розвиток суспільства, причому всі процеси протікають із застосуванням адекватної комп'ютерної техніки та інформаційних технологій.

Вивчення історії зародження поняття “інформатизація освіти” показує, що в СРСР до середини 80-х років замість нього – “комп'ютеризація навчання”, а трохи пізніше “інформатизація навчання” [2].

Навчальний посібник Д. Чернілевського, призначений для вишівських викладачів і слухачів ФПК, структуровано з урахуванням процесів, що відбуваються у вищій школі, і має такі самостійні розділи, як “Технологія дистанційного навчання”, “Інформаційно-предметне забезпечення технологій навчання”, у зміст яких уведено потрібні нам визначення понять. Інформатизація освіти – упровадження в освітній процес інформаційних технологій, відповідних вимогам світового співтовариства, підвищення якості освітньої та професійної підготовки фахівців на основі широкого використання обчислювальної та інформаційної техніки [9].

Комп'ютеризація навчання – багатоцільове використання коштів електронної обчислювальної техніки в навчальному процесі [6]. Комп'ютер є одним із компонентів інформаційної технології, тому замість терміна “комп'ютерне навчання” часто використовується в тому ж значенні термін “інформатизація навчання”. Комп'ютерне навчання має на меті підготувати підрастаюче покоління до життя в інформатизованому суспільстві, тобто в суспільстві, де значну питому вагу в різних видах діяльності належить інформаційним технологіям.

Інформатизація освіти – це сукупність процесів:

а) забезпечення сфери освіти методологією і теорією інформатизації;
б) розробки та практичного забезпечення системи вищої освіти сучасною комп'ютерною технікою та адекватними їй інформаційними технологіями, що відповідають рівню інформатизації суспільства або дещо випереджають його;

Нагадаємо, що будь-який процес – це закономірна послідовна зміна станів, стадій розвитку. Найважливішими характеристиками процесу інформатизації вищої освіти є:

- 1) його спрямованість, що зумовлює всі зміни;
- 2) стадійність – процес розвивається в часі, переходячи від однієї стадії розвитку до іншої;
- 3) нелінійність – одні стадії процесу інформатизації вищої освіти можуть розвиватися швидше, інші – повільніше, можливі періоди пауз або стрибків у розвитку тощо;
- 4) процес інформатизації освіти характеризується принципово незавершеністю, тобто можливістю подальшого розвитку, що передбачається через розробку нових технічних засобів, телекомунікаційних мереж, постановкою нових цілей і т.д.

Найбільш важливим завданням будь-якої освіти є підготовка людини із визначеними якостями до життя в сучасних умовах, а завдання вищої школи на нинішньому етапі – підвищення якості вищої освіти та побудова принципово відмінної системи освіти від традиційної.

Міжнародний центр інформатизації (МЦІ) є провідною організацією, що покликана сприяти формуванню єдиного світового інформаційного простору і встановлювати неофіційні зв'язки між науковцями, бізнесменами, державними і політичними діячами; вирішувати фундаментальні, дослідні та прикладні проблеми, пов'язані із створенням інформаційно-розподіленого товариства; гарантувати інформатизацію всіх сфер людської діяльності; навчати і атестувати фахівців вищої кваліфікації [10]. Для досягнення зазначених цілей МЦІ бере участь у формуванні та діяльності університетів, академій, наукових центрів, інститутів, коледжів, факультетів та відділень з метою навчання і перенавчання фахівців вищої кваліфікації; міжнародних, міжрегіональних, регіональних відділень та інших структур із різних галузей людської діяльності; наукових комісій та експертних комітетів для оцінки та атестації проектів і наукової кваліфікації фахівців у різних сферах діяльності.

До його складу входять:

- Міжнародна академія наук (ISA);
- Всесвітній інформаційно-розподільчий університет (WIDU);
- Інформаційний центр (IC);
- Європейська асоціація університетів та вищих шкіл (EAUHS);
- Міжнародна асоціація вищих атестаційних комітетів і комісій (повноважень) (AIHACC);
- Комітет з присудження ордена "Наука, Освіта, Культура" при ООН [12].

Таким чином, інформатизація освітнього процесу – один з основних пріоритетів у розвитку вищої школи, якісно новий етап для всієї системи вищої освіти, перспективний напрямок підвищення ефективності процесу навчання у ВНЗ. Сьогодні від учня, студента, професіонала кожної сфери діяльності, педагога, керівника потрібно вже не стільки уміння користуватися набутими знаннями у вирішенні проблем, а можливість самостійно бачити проблеми і ставити питання, здобувати нові знання та вміння, використовувати раніше накопичені знання в реальній і конкретній життєвій ситуації.

Отже, необхідний діалог між педагогом й учнем – у шкільному класі чи в університетській аудиторії, у навчальних стінах інституту підвищення кваліфікації або в умовах будь-яких навчальних курсів. Це дійсно має бути діалог, заснований на принципах поваги, співробітництва, співтворчості – (синергії) [6]. Простором для організації подібного діалогу стає і міжнародна інформаційна мережа Internet, яка так стрімко розвивається, World Wide Web (WWW) – всесвітня мережа сторінок електронних документів, пов'язаних гіперпосиланнями. Перспективами подальшого дослідження має бути розгляд механізмів для організації навчання і спілкування між викладачем і студентом у вигляді електронних підручників; мережевих проектів; телеконференцій; тематичних каталогів з окремих освітніх галузей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриншкун В.В. Развитие интегративных подходов к созданию средств информатизации образования [Электронный ресурс] /

В. В. Гриншкун. – Режим доступа: <http://www.dissertations/archive/index.php>.

2. Ершов А. П. Часть первая // Основы информатики и вычислительной техники : пробное учебное пособие для средних учебных заведений. В 2-х частях / А. П. Ершов, В. М. Монахов, С. А. Бешенков ; под редакцией А. П. Ершова и В. М. Монахова. – М. : Просвещение, 1985. – 96 с.

3. Закон України “Про Національну програму інформатизації” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.181) із змінами, внесеними згідно із Законами

4. Образцов П.И. Обеспечение учебного процесса в условиях информатизации высшей школы [Электронный ресурс] / П.И. Образцов. – Режим доступа : <http://www.kind@orel.ru>.

5. Ракитов А.И. Философия компьютерной революции / А. И. Ракитов. – М., 1991

6. Роберт И. В. Теория и методика информатизации образования (психолого-педагогический и технологический аспекты). – 2-е издание, дополненное / И. В. Роберт. – М. : ИИО РАО, 2008. – 274 с.

7. Сзвэдж Д. ИКТ: пришло время стать персональными / Д. Сзвэдж. – Информатика и образование. – ИНФО, 2006. – № 3. – С. 6–10.

8. Урсул А.Д. Информатизация общества. Введение в социальную информатику / А.Д. Урсул. – М., 1990.

9. Чернилевский, Д. В. Дидактические технологии в высшей школе / Д. В. Чернилевский. – М. : ЮНИТ-ДАНА, 2002. – 437 с.

УДК 371.134:37.091.33:001.4

О. Є. Гридчук,

кандидат філологічних наук, доцент

(Національний лісотехнічний

університет України)

СПЕЦИФІКА НАВЧАЛЬНИХ ТЕКСТІВ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЛІСОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Проблема модернізації навчання української мови у вищій школі полягає в розробці нових концептуальних підходів до досягнення оптимально можливої професійної компетентності студентів лісотехнічного профілю. Поглиблення фахової компетентності засобами української мови можливе завдяки ґрунтовному опрацюванню фахової термінології на основі певних типів професійних текстів, способів дослідження їх смислової структури, аналізу опорних термінів для акцентуації змісту текстів, чинників, які впливають на відбір професійно маркованого тексту тощо.

У працях сучасних учених (Ф. Бацевич, Н. Гончарова, Т. Дридзе, І. Дроздова, Л. Златів, Д. Ізаренков, С. Караман, Г. Колшанський, І. Кочан, Т. Кудрявцева, М. Пентиліук, О. Селіванова, Т. Симоненко, З. Тураєва, Л. Чулінда, Н. Формановська та ін.) поданий науково-теоретичний аналіз тексту з метою дослідження його специфіки.